

Hallituksen esitys omaishoitolain ja perhehoitolain muuttamisesta

StV-kuuleminen 7.11.2025

Matti Mäkelä, aluevastaava

Satsaus omaishoitoon

- Alimman omaishoitopalkkion korotus, 15 miljoonaa euroa vuonna 2026. (472 ->530 €/kk, valtaosa sopimuksista kuuluu alimpaan palkkioluokkaan, arviolta 35 000 sopimusta).
- Lakimuutoksen vaikutus omaishoitajalle noin +46 €/kk.
- Erinomaista, että korotus kohdistuu alimpaan palkkioluokkaan.
- Satsaukset kokonaisvaltaiseen kehittämiseen puuttuvat, terveyden edistämisen määrärahat ja THL-vuorovaikutusohjaus eivät ole riittäviä.
- Lakimuutos perhehoitajien taloudellisen tilanteen parantamiseksi irtisanomisajalta maksettavan korvauksen osalta tietyissä tilanteissa lisää perhehoidon edellytyksiä ja muutos tukee myös osaa omaishoitajista, joille perhehoito sopii.

Rahoituksen kohdentuminen

- Määrärahasidonnainen palvelu, josta hyvinvointialueet päättävät.
- Ei varmuutta laittavatko hyvinvointialueet vuoden 2026 omaishoidon tuen budjettiin lisämäärärahaa?
 - tuen saamisen kriteereitä saatetaan entisestään kiristää.
 - määrärahat saattavat loppua kesken vuotta.

Seurantamekanismi

- Omaishoidon hoitopalkkion ja omaishoitoon liittyvien palveluiden resurssit ja niiden kehittyminen euroissa.
- Hyvinvointialueilta tulee saada tiedot omaishoitajien absoluuttisen määrän kehityksestä. Erikseen sopimusomaishoitajien ja sijaisomaishoitajien määrät.
- Varatut määrärahat saatetaan kirjata hyvinvointialueilla vaihtelevasti: ne voivat sisältyä laajempiin kulumomentteihin tai kattaa eri laajuisia kokonaisuuksia, kuten pelkän hoitopalkkion tai myös vapaajärjestelyt.
- Seurannan kannalta on olennaista, että hyvinvointialueilta saadaan vertailukelpoista ja yhteismitallista tietoa.
- Kokemuksien kerääminen lakimuutoksen hyödyistä ja haitoista.
- Miten puututaan mahdollisiin epäkohtiin, riittääkö tässä THL/STM vuorovaikutusohjaus alueille?

Vapaajärjestelyt

- Hallitusohjelmassa:
Varmistetaan omaishoitajille mahdollisuuksia pitää vapaapäiviä palvelusetelin, kotihoitopalvelun, intervallihoidon ja perhehoidon avulla.
- **Haaste:** Noin puolet sopimuksen tehneistä omaishoitajista pitää vapaita. Kokonaiskäyttöastetta ei tiedetä. Yksi vapaiden käyttöä rajoittava tekijä on 12,80 euron vuorokausimaksu asiakkaalle. Maksu koetaan epäoikeudenmukaisena erityisesti sijaisomaishoidossa. Haasteena myös pidentyneet matkat ja matkakustannukset vaarantavat vapaiden pitoa.
- **Ratkaisu:** Lakiin kirjaus lakisääteisten vapaiden maksuttomuudesta.
Vapaisiin ja matkojen järjestymisiin tarvitaan tukea.
- **Perusteet:** Madaltaisi omaishoitajien kynnystä hyödyntää vapaita, lisäisi jaksamista sitovassa hoitotehtävässä. Lisäisi myös sijaisomaishoidon käyttöä. Toisi positiivisia työllisyysvaikutuksia. Maksuttomuus keventäisi hallintoa.

Etuoikeutettu tulo

- **Haaste:** Hoitopalkkio leikkautuu, kun se tulona vaikuttaa muihin omaishoitajan tarvitsemiin sosiaalitukiin, kuten toimeentulotukeen, työmarkkinatukeen (jatkossa yleistukeen?), opintotukeen ja sairauspäivärahaan.
- **Ratkaisu:** Omaishoidon hoitopalkkio ja sijaisomaishoitajan palkkio etuoikeutetuiksi tuloksi sosiaaliturvalainsäädännössä.
- **Perusteet:** Parantaa omaishoitajien taloudellista asemaa ja kannustaa omaishoitajuuteen. Kannustaa myös sijaisomaishoitajuuteen ja tukee siten vapaan järjestymistä omaishoitajille.

Palveluiden merkitys

- Korostamme riittävien ja yksilöllisesti räätälöityjen palveluiden merkitystä omaishoitajien kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille erityisesti työikäisten omaishoitajien työllistymiselle ja työelämässä pysymiselle.
- Tukeen ja palveluihin tarvitaan lisää resursseja.
- Palvelujärjestelmän on joustettava ja tarjottava erilaisiin elämäntilanteisiin sopivia tapoja tukea omaishoitajia ja hoidettavia, jotka ovat riippuvaisia heitä hoitavien läheisten jaksamisesta.